

III. ROZVODOVOST

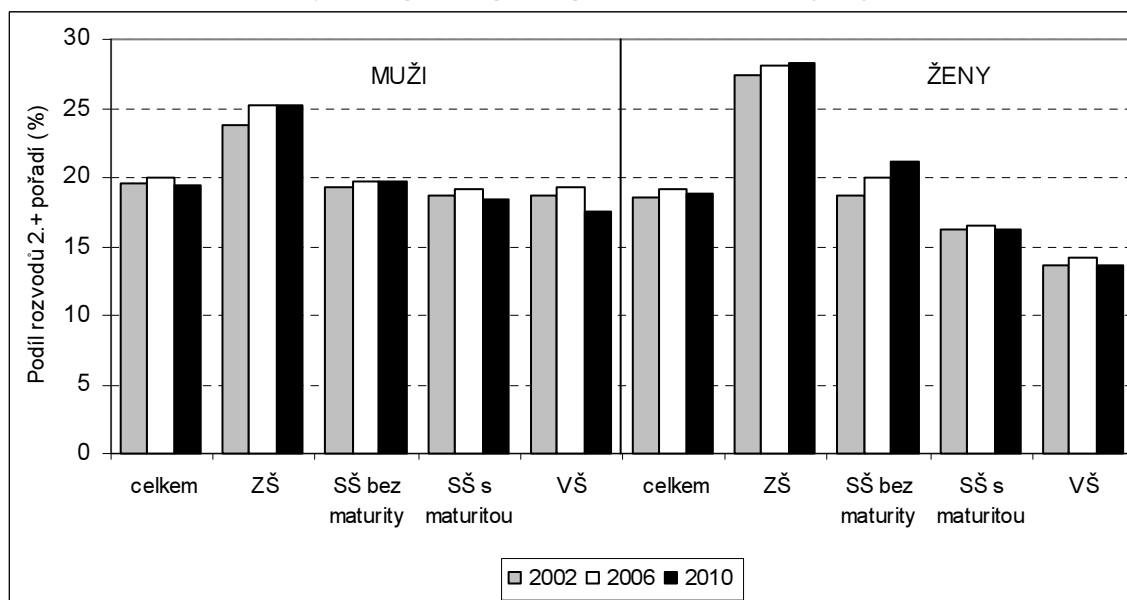
V průběhu roku 2010 bylo zaznamenáno 30 783 rozvodů⁴. Pokles zaznamenaný roku 2009 (na 29,1 tis.) byl pouze přechodný, roční počet rozvodů se po roce opět vrátil na úroveň 31 tisíc, běžnou od roku 2005. Úroveň úhrnné rozvodovosti v roce 2010 dosáhla 50,0 %, které se přiblížila již v roce 2008. Průměrná délka manželství při rozvodu se prodloužila na 12,7 let.

Tab. III.1 Rozvody podle pořadí, 2002-2010

	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
Počet rozvodů celkem	31 758	33 060	31 415	31 129	31 300	29 133	30 783
v tom na návrh: muže	10 613	10 950	10 469	10 586	10 952	10 291	10 653
ženy	21 145	22 110	20 946	20 543	20 348	18 842	20 130
Pořadí rozvodu muže: 1.	25 551	26 607	25 126	24 900	25 260	23 488	24 792
2.	5 533	5 714	5 564	5 446	5 289	4 973	5 300
3.+	674	739	725	783	751	672	691
Pořadí rozvodu ženy: 1.	25 863	26 793	25 388	25 104	25 388	23 593	25 001
2.	5 275	5 562	5 345	5 347	5 269	4 944	5 129
3.+	620	705	682	678	643	596	653

Dvě třetiny rozvodů bývají iniciovány na návrh ženy, jedna třetina na návrh muže. Také podíl rozvodů vyšších pořadí než prvního se příliš nemění. Dlouhodobě se udržuje pod hranicí 20 procent, zhruba čtyři pětiny mužů a žen se tak rozvádí poprvé. Odlišnou úroveň zastoupení opakovaných rozvodů však vykazují jednotlivé kategorie dosaženého vzdělání muže/ženy. Na obou stranách je obecně zastoupení opakovaných rozvodů nejvyšší u osob se základním vzděláním (v roce 2010 u mužů 25,2 %, u žen 28,3 %). U žen s vyšší úrovní vzdělání pak podíl opakovaných rozvodů klesá (v roce 2010 u vysokošolaček až k 13,6 %), zatímco u mužů se u vyšších vzdělanostních skupin příliš neliší, bývá na úrovni 18-20 procent. Od roku 2005 je však uvedení údaje o nejvyšším dokončeném vzdělání dobrovolné a práva neuvádět jej je využíváno stále více. V roce 2010 chyběla tato informace u 11,1 tis. rozvedených mužů a u 11,0 tis. rozvedených žen, tj. u více než třetiny osob.

Obr. III.1 Podíl rozvodů vyššího pořadí podle pohlaví a vzdělání (v %), 2002-2010

Od poloviny 90. let 20. století stoupá podíl rozvádějících se manželů, kteří nemají aktuálně v péči nezletilé dítě. Kromě rostoucího zastoupení rozvodů dlouhotrvajících manželství, kdy již společné děti dosáhly zletilosti, se zde odráží také nízká úroveň plodnosti posledních let. V roce 2010 bylo rozvodů bez nezletilých dětí celkem 13 143, tedy 42,7 %. Ostatních 17 640 rozvodů (57,3 %) se týkalo manželství s nezletilými dětmi. Rozvod v roce 2010 zasáhl celkem 26 483 dětí. Většina (55,9 %) rozvádějících se manželů (s dětmi) v době rozvodu vychovává pouze jedno nezletilé dítě, 39,1 % dvě děti a 5,0 % tři či více nezletilých dětí.

⁴ Počínaje rokem 2007 jsou hlášení o rozvodech přebírána elektronickou formou z datového skladu Ministerstva spravedlnosti ČR.

Tab. III.2 Rozvody podle počtu nezletilých dětí, 2002-2010

	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
Rozvody bez nezletilých dětí	11 346	12 255	12 412	12 721	13 104	12 282	13 143
Rozvody s nezletilými dětmi	20 412	20 805	19 003	18 408	18 196	16 851	17 640
v tom s 1 dítětem	11 756	11 802	11 004	10 345	10 358	9 533	9 853
s 2 dětmi	7 667	7 993	7 085	7 189	6 989	6 538	6 903
s 3 a více dětmi	989	1 010	914	874	849	780	884
Počet nezletilých dětí celkem	30 260	31 008	28 117	27 546	27 034	25 094	26 483
Podíl manželství s nezletilými dětmi (%)	64,3	62,9	60,5	59,1	58,1	57,8	57,3

Důležitým údajem při analýze rozvodovosti je délka trvání manželství, která je počínaje rokem 2007 při zpracování odvozena z data sňatku a data nabytí právní moci rozsudku o rozvodu. V posledních letech roste zejména zastoupení rozvodů po 20 a více letech manželství: v roce 2002 činilo 20,1 %, v roce 2010 již 27,7 %. Pětina rozvodů připadla na manželství, které trvala méně než 5 let, druhá pětina na manželství trvajících 5-9 let. Na délky manželství 10-14 let a 15-19 let připadá v současnosti 16-17 % rozvodů. Počet rozvodů v roce je tak rozložen do pětiletých délek trvání manželství poměrně rovnoměrně.

Tab. III.3 Rozvody podle délky trvání manželství, 2002-2010

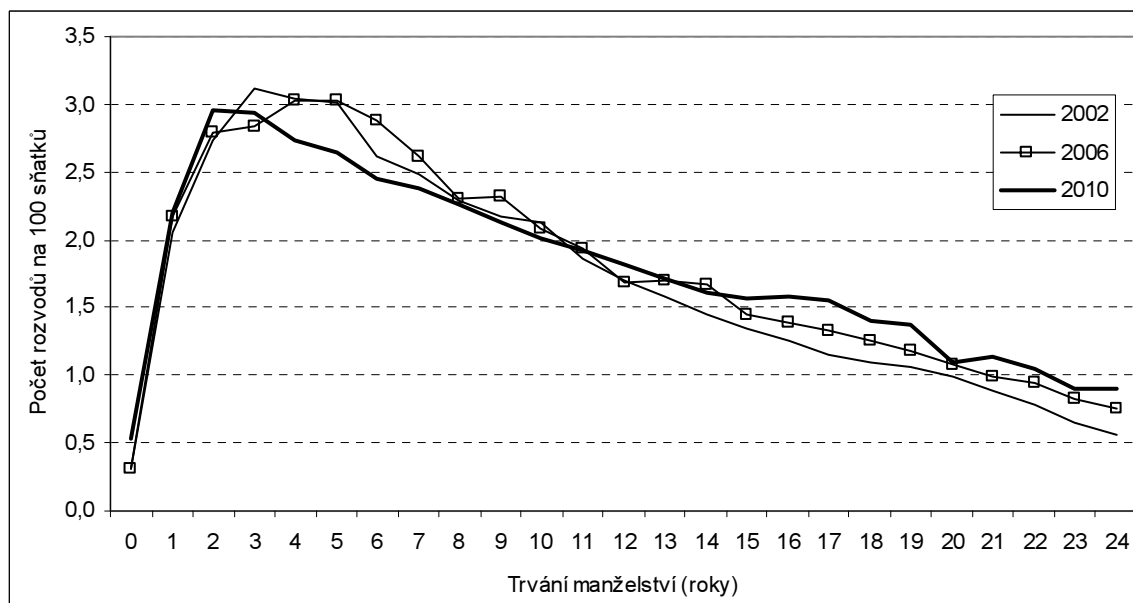
Délka trvání manželství (roky)	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
0-4	6 165	6 019	5 715	5 665	5 997	5 760	6 029
5-9	7 446	7 396	7 209	6 808	6 573	5 925	6 132
10-14	7 000	6 994	5 681	5 424	5 148	4 771	4 997
15-19	4 772	5 439	5 479	5 480	5 493	4 933	5 098
20+	6 375	7 212	7 331	7 752	8 089	7 744	8 527
Celkem	31 758	33 060	31 415	31 129	31 300	29 133	30 783
Struktura (v %):							
0-4	19,4	18,2	18,2	18,2	19,2	19,8	19,6
5-9	23,4	22,4	22,9	21,9	21,0	20,3	19,9
10-14	22,0	21,2	18,1	17,4	16,4	16,4	16,2
15-19	15,0	16,5	17,4	17,6	17,5	16,9	16,6
20+	20,1	21,8	23,3	24,9	25,8	26,6	27,7

Na délce trvání manželství, tedy době uplynulé od sňatku, primárně závisí intenzita rozvodovosti. V České republice bývá rozvodovost nejvyšší po 2-6 letech po sňatku, v roce 2010 připadlo maximum 3,0 rozvodu ze 100 sňatků na třetí rok manželství. V období 2002-2010 se nejvýrazněji zvýšila intenzita rozvodovosti u starších manželství: o polovinu vzrostla rozvodovost u manželství, jejichž trvání bylo delší než 20 let, a o více než čtvrtinu u manželství po 15-19 letech soužití. Tomu odpovídá také vývoj průměrné délky trvání manželství při rozvodu, vycházející z intenzit rozvodovosti podle délky trvání manželství v daném roce. Při setrvání rozvodovosti na úrovni roku 2010 by rozvod v průměru ukončoval manželství po 12,7 letech trvání, zatímco za podmínek roku 2002 by k rozvodu docházelo o 1,2 roku dříve, po 11,5 letech manželství.

Tab. III.4 Rozvodovost podle délky trvání manželství, 2002-2010

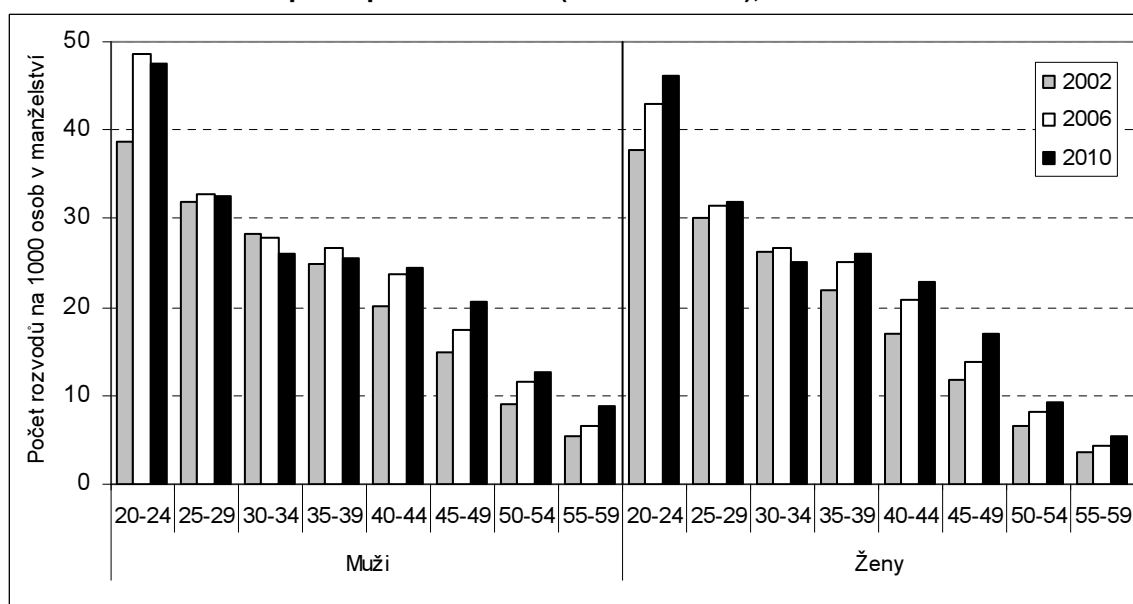
Délka trvání manželství (roky)	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
0	0,31	0,38	0,30	0,50	0,62	0,61	0,54
1	2,05	2,15	2,17	2,10	2,21	2,22	2,20
2	2,74	2,81	2,79	2,88	2,75	2,67	2,95
3	3,12	3,01	2,83	2,74	3,17	2,66	2,94
4	3,04	3,01	3,03	2,81	2,72	2,67	2,74
5	3,02	3,06	3,02	2,81	2,85	2,44	2,64
6	2,62	2,87	2,88	2,76	2,74	2,41	2,46
7	2,48	2,60	2,61	2,49	2,45	2,36	2,37
8	2,28	2,50	2,31	2,37	2,24	2,15	2,25
9	2,17	2,30	2,32	2,14	2,12	1,98	2,12
10-14	1,74	1,90	1,81	1,82	1,81	1,72	1,82
15-19	1,18	1,33	1,32	1,36	1,41	1,34	1,49
20-24	0,78	0,91	0,92	0,98	1,02	0,95	1,02
25+	0,34	0,39	0,41	0,43	0,46	0,45	0,51
Úhrnná rozvodovost (na 100 sňatků)	45,7	49,3	48,7	48,7	49,6	46,8	50,0
Průměrná délka trvání manželství	11,5	11,9	12,0	12,3	12,3	12,5	12,7

Obr. III.2 Rozvodovost podle délky trvání manželství, 2002-2010

Rozvodovost lze sledovat také v závislosti na věku rozvedených, zde však je podstatně ovlivněna vývojem rozložení a intenzity sňatečnosti podle věku, zejména pokud jde o míry redukované⁵. Vztáhneme-li počet rozvodů v daném věku ke stavu obyvatel rodinného stavu ženatý/vdaná, pak nejvyšších hodnot nabývá rozvodovost v nejmladších věkových skupinách a s rostoucím věkem klesá, i když mezi 30. a 40. rokem života jen velmi mírně. V posledních letech se nejvýrazněji mění (zvyšuje) rozvodovost starších věkových skupin (nad 45 let).

Obr. III.3 Rozvodovost podle pohlaví a věku (na 1 000 osob), 2002-2010

Podíl rozvodů, které ukončují manželství s alespoň jedním cizím státním občanem, se od roku 2007 udržuje na úrovni 7 procent, tedy zhruba o dva procentní body nižší, než je tomu při uzavírání manželství. V roce 2010 bylo zaznamenáno 2 184 rozvodů, které se týkaly cizího státního občana/občanů, z toho v 1 197 případech (54,8 %) šlo o rozvod manželství Češky a cizince, u 790 případů (36,2 %) o manželství Čecha a cizinky a ve 197 kauzách byli u českého soudu rozvedeni dva cizí státní občané. Posledně jmenovaná skupina nabývá na významu - v roce 2010 se k ní řadilo již 9,0 % rozvodů s cizím státním občanem, zatímco v roce 2002 to bylo pouze 3,1 %.

⁵ Redukované míry vztahují počet rozvodů k počtu obyvatel v daném věku, a to bez ohledu na rodinný stav, tj. faktické možnosti rozvodu.

V roce 2010 se Češi i Češky nejčastěji rozváděli s občankou/občanem Slovenska, Ukrajiny, Vietnamu a Ruska. Tuto čtveřici doplňovali na páté pozici u Češek partneri z Německa, u Čechů partnerky z Polska. Stejně jako v případě snoubenců uzavírajících manželství je variabilita zaznamenaných státních občanství u rozvádějících se manželů mnohem širší a méně koncentrovaná na straně mužů-cizinců než u žen-cizinek.

Tab. III.5 Rozvody podle státního občanství manželů, 2002-2010

	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
Rozvody alespoň s 1 cizincem	1 204	1 523	1 872	2 151	2 217	1 989	2 184
- podíl na všech rozvodech (%)	3,8	4,6	6,0	6,9	7,1	6,8	7,1
Rozvody - oba cizinci	37	53	84	113	118	138	197
Rozvody - žena ČR + cizinec	735	902	1 071	1 198	1 268	1 074	1 197
z toho státní občanství (řazeno dle četnosti v r. 2010):							
Slovensko	142	122	165	186	207	212	248
Vietnam	88	155	236	232	206	171	127
Ukrajina	66	70	103	94	108	100	82
Německo	56	74	64	77	75	53	57
Rusko	58	55	54	71	64	44	56
Rozvody - muž ČR + cizinka	432	568	717	840	831	777	790
z toho státní občanství (řazeno dle četnosti v r. 2010):							
Slovensko	89	107	123	153	166	186	216
Ukrajina	122	169	259	270	276	198	196
Vietnam	34	75	97	111	101	108	107
Rusko	40	65	89	103	99	91	73
Polsko	50	47	28	36	38	36	40